

Dušan Škodič: "Situacij, ki nam jih ponuja življenje, je neskončno, pisec se mora le odločiti, katera je vredna, da bi jo obudil in ji vdihnili dušo." ▲

Humor v gorah ni enak kot v dolini

Zgodbe bodo ostale, tudi ko bomo nekoč gore lahko gledali le še iz doline, pravi Dušan Škodič, ki je več kot 30 let zbiral zabavne planinske pripovedi in jih zdaj izdal v knjigi **Smeh z gora**

Zvezdana Bercko

Ko hodimo v gore, se nam zgodi marsikaj veselega in smešnega, pravi Dušan Škodič, avtor knjige **Smeh z gora**, ki je pred kratkim izšla pri **Planinski zvezi Slovenije**: "Marsikateri dogodek nam obleži v spominu, ker nam je nekoč popestril dan ali zabaval planinsko družbo. Čemu ga torej ne bi delil še z drugimi? Vedno rad rečem, da nihče ne hodi v gorski svet le zato, ker mu

je tako všeč siva barva skal. Za doživljanje estetike že morda, za smeh in veselje pa to zagotovo ni dovolj. Stane Belak - Šrauf je nekoč dejal: 'Važne so zgodbe, ostalo ni pomembno.' Te nam bodo ostale, ko bomo nekoč gore gledali iz doline. Zgodbe so lahko resne ali zabavne. Za to knjigo sem izbral tiste, ob katerih smo se nekoč držali za trebuh. Bralec bo takoj začutil, da gre za humor, ki ni enak dolinskemu."

Škodič je v gore začel zahajati s starši, kot srednješolec je opravil tečaj za mladinskega planinskega vodnika, pozneje tudi izpit za markacista in gorskega stražarja, kot inštruktor je sodeloval na tečajih za mladinske vodnike in se nekaj let ukvarjal z **alpinizmom**. Veliko piše, pred leti je navdušil z zbirko zgodovinskih zgodb. Ljudje v gorah, zgodovino pa doživeto raziskuje tudi kot član uredniškega odbora **Planinskega vestnika**,

najstarejše slovenske revije, ki še vedno izhaja, letos je praznovala 125-letnico.

Štiri države, štiri spremembe

"Kot urednik za planinsko zgodovino sem temeljito proučil delovanje slovenskega planinstva skozi čas in ugotovil, da se je v času njegovega organiziranega obstoja od leta 1893 štirikrat korenito spremenilo. Vsakič je bila temu vzrok menjava državne tvorbe in družbene ureditve. Planinstvo v času Avstro-Ogrske je imelo izrazito politično noto in skoraj nič športnega momenta. V času Kraljevine Jugoslavije se je pri nas že začel razvijati **alpinizem** in zaradi rapalske meje so v naših gorah nastale že tudi prve zelo zahtevne zavarovane poti (ferate), športni moment se je tudi zelo povečal. Sam sem doživel naslednji dve obdobji. V času socialistične Jugoslavije nas je vse prevečala želja po skupnih uspehih. V **alpinizmu** in himalajizmu smo dosegli največje kolektivne uspehe, planinstvo je postalo zaželeno množična dejavnost. Veliko smo hodili na organizirane tradicionalne pohode, zelo veliko nas je bilo včlanjenih v **planinska društva**, ki so obstajala tudi v skoraj vseh šolah, podjetjih in drugih organizacijah. Konec osemdesetih let je imela **Planinska zveza Slovenije** okoli 118 tisoč članov, kar je dvakrat toliko kot danes," navaja Škodič.

Potem je prišla osamosvojitve in z njo potrošniška družba, ki je korenito spremenila tudi naše vrednote. "Namesto skupinskih uspehov in množičnih pohodov v gore je v ospredje stopil posameznik. Kar si naredil, je tvoj uspeh in tvoja zasluga. A po drugi strani se je v tem času zelo izboljšal odnos ljudi do gora in narave. Tu se ne bom spuščal v to, koliko dejansko vpliva na naravo, če si nekdo sezuje gozdarje in prepotene noge namoči v vodo gorskega jezera. Vsekakor pa ob **planinskih poteh** ni niti za

desetino toliko smeti, kot jih je bilo pred tridesetimi in več leti. Še dvakrat toliko nesnage pa je bilo takrat skrite pod kamni ali v kakšni duplini, ker je bilo nekako splošno sprejemljivo, da je v redu tisto, česar se ne vidi."

Zelo se je v teh desetletjih spremenil tudi način planinarjenja. Včasih se je v hribe hodilo za več dni, v večjih družbah, veseljačenja po kočah so bila že kar pretirana, danes pa bi vse naredili v enem dnevu ali celo le nekaj urah, drvimo navzgor in navzdol ... "Ko sem imel dvajset let, je veljalo, da se na Triglav hodi dva dni, še bolj pa tri, tako da se je dvakrat prespalo v **planinski koči**, kar je ob veliki družbi in sindikalnih planinskih izletih seveda pomenilo tudi mnogo veseljačenja, zabave in podobnega, kar je pritegnilo še ljudi, ki sicer niso hodili v gore. V ospredju je bilo predvsem druženje, danes pa gre bolj za osebni dosežek. Meni je ob tem nekoliko žal minulih časov, a ker me je kmalu po tem, ko sem prerasel najstniška leta, minila žeja po veseljačenju v polnih kočah, tega ne pogrešam," pravi Škodič. "Današnji naglici sem podlegel tudi sam in zdi se mi normalno, da zelo zgodaj zjutraj vstanem in se do večera že vrnem iz visokogorja. Enako opažam tudi pri znanjih. To seveda ni dobro za naše **planinske koče** in še dobro, da je v naših gorah vedno več tujcev, ki predstavljajo velik delež tistih, ki si privoščijo večkratno spanje in so hvaležni potrošniki. Marsikatera koča danes planince pritegne s kulinariko. Če smo nekoč jedli nekajkrat zalit ričet, ker drugega ni bilo, se danes na posamezne točke hodi zato, ker tam postrežejo z vrhunskimi štruklji, palačinkami, oc-virkovko in še marsičem. Treba se je prilagajati trendom in ljudem, ne bodo se ljudje prilagodili slabi ponudbi. Spomnim se, da so nekateri oskrbniki kar nekaj časa še skušali vztrajati pri miselnosti, da pravi planinec potrebuje le skupno ležišče in krožnik jote ali

ričeta. Brez uspeha, tisti časi so minili."

Junaki planinskih forumov

Marsikaj je spremenila tudi sodobna tehnologija. Vse več ljudi namesto s planinskimi zemljevidi v hribe hodi s pametnimi telefoni z vrisanimi GPS-sledmi, namesto na tiskane planinske vodnike se zanašajo na včasih precej vprašljive zapise na gornških forumih, svoje so dodala še družbena omrežja. Včasih dobimo občutek, da nekateri hodijo v hribe samo zato, da na vrhu naredijo selfi za instagram. Dušan Škodič razvoju "spletnega planinstva" spremlja že od njegovih začetkov. "Sprva sem imel do teh objav kar nekaj odpora, sčasoma pa se je zadeva zbistrila in najde se lahko marsikaj uporabnega. Seveda je na spletu neprimerno večja možnost napak kakor v tiskanih vodnikih, pa tudi trolanja raznih forumašev, ki neizmerno uživajo, če spravljajo ob živce resne dopisovalce. Vendar sam pri tem ločim uporabni del forumov, ki govori o trenutnih razmerah in o **planinskih poteh**. Napake so seveda možne, vendar se danes, ko je na spletnih forumih že takšna množica ljudi, zelo hitro najdejo posamezniki, ki dopolnijo pomanjkljiv opis ali dodajo spremenjene razmere na poteh. Tu je splet neprimerno hitrejši od tiskanih opisov in tudi zanesljiv.

Drugi del pa so odnosi med ljudmi, njihov različni pogled na gore in nevarnosti in njihove različne osebnosti. Starejši **alpinisti**, vsaj nekateri, so bili nekoč znani po tem, da so splezali izredne smeri, pa so jih le na pol opisali. Verjetno ne toliko zato, da jih kdo ne bi uspel ponoviti, preprosto je bil to njihov uspeh, 'otrok', ki so ga nosili v sebi in jim je prinašal notranje zadovoljstvo. Danes je popolnoma drugače, nekateri člani forumov bodo objavili fotografije 365 vzponov na svojo hišno goro v enem letu in vsakič poleg obveznega selfija priložili še fotografijo flancata ali skodeli-

ce čaja, ki so si ga privoščili v koči na vrhu. Marsikomu to potem kravžlja živce in dviguje pritisk, a to sploh ni posebnost planinskih forumov. Le razlika med družabnimi mediji in planinskimi forumi se ponekod vedno bolj briše. Meni je včasih prav zanimivo opazovati razvoj in razplet zapletenih debat, z malo natančnejšim spremljanjem pa človek hitro poveže še kakšne dodatne niti, ki pripeljejo do zgodb, kakršna je recimo tista o Junakih planinskih forumov."

Ko so v hribih patroljirali graničarji

Ta zgodba bo gotova ena tistih, ki bodo v zbirki **Smeh z gora** pritegnile največ bralcev. Marsikdo se bo našel v njej. "Seveda se takšni in drugačni zanimivi in tudi zabavni zapleti dogajajo marsikomu, in če se zgodba tekoče bere, tako, da jo lahko bralec notranje doživi, se mu lahko na ta način nastavi ogledalo," pravi Škodič, ki je zabavne zgodbe za knjigo nabiral skozi čas, najmanj trideset let je minilo med prvo in zadnjo.

"V knjigi je sedemnajst zabavnih zgodb in mirno lahko rečem, da si niti dve nista podobni. Situacij, ki nam jih ponuja življenje, je neskončno, pisec se mora le odločiti, katera je vredna, da bi jo obudil in ji vdihnil dušo. Opisal sem na primer, kako smo se nekoč vsako soboto z avtobusom odpeljali proti goram, skoraj ne oziraje se na trenutno vreme, kar je pripeljalo do zanimivih zapletov. Tudi bivačanje v

zimskem Trnovskem gozdu se je nekoč izcimilo iz tega. Tedaj se nismo niti najmanj smejali, bila je precej trda izkušnja in obenem tudi zelo poučna."

Pravzaprav so skoraj vse njegove zgodbe na nevsiljiv način tudi poučne, čeprav Škodič pravi, da ni bil njegov namen bralce opozarjati, naj ne ponovijo takih napak. "Zgodilo se je samo od sebe, ker je v veliko zgodb vključena tudi močna osebna nota. Ob tem se verjetno marsikdo spomni podobnih situacij, v katerih se je nekoč že znašel, ali pa se nekaj nauči zgolj na podlagi prebrane izkušnje nekoga drugega. Recimo, kako se lahko izteče, če si na gorskem parkirišču, v poznem zimskem popoldnevu, že v mraku v avto zakleneš ključ, telefon in vse ostalo ter ostaneš golorok v stiski, iz katere se moraš sam izvleči. Starejši bralci pa se bodo spomnili obmejnih jugoslovanskih graničarjev, ki so patroljirali po hribih. Lahko si hodil ves dan in naletel na sedlu na patroljo, ki te je obrnila in si moral sestopiti v dolino, iz katere si prišel, ne da bi koga zanimalo, da je nedelja in da zvečer iz Logarske doline ne boš imel avtobusne povezave, da bi v ponedeljek lahko šel v službo."

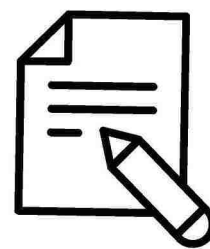
Več kot tri četrtine zgodb je avtobiografskih, ostale so nastale na podlagi pripovedi znancev ali opazovanja okolice. "Da je zgodba dobra, jo je treba zapakirati v obliko, ki bo bralca potegnila vase in jo bo doživel skozi svoje oči. Tudi med

pripovedovalci so velike razlike. Nekdo bo isti dogodek znal povedati tako doživeto, da ga bodo poslušali z odprtimi usti, kdo drug pa brez repa in glave. Joža Čop je bil mojster. Če beremo o njegovih legendarnih šalah in domislicah, nam je kmalu jasno, da je iz male hudomušnosti znal izpeljati mojstrovino, ob kateri so se vsi prisotni zvijali od smeha. Pri pisanju je podobno, le da je glavna začimba pisateljeva domišljija," pravi avtor Smeha z gora.

Zgodbe Dušana Škodiča dopolnjujejo odlične ilustracije Milana Plužareva, s katerim sta že uigrana naveza, tako v knjigi **Ljudje v gorah** kot pri ustvarjanju **Planinskega vestnika**. Dušan pri Milanu ceni predvsem sposobnost, da na podlagi njegovega opisa in kakšne fotografije, ki predstavlja točno določeno gorsko lokacijo, le z malenkostnimi popravki naredi tisto, kar si želi - predvsem pa, da to jemlje kot zabavno sprostitvev od ustaljenega ustvarjanja.

Več kot tri četrtine zgodb je avtobiografskih

Ta je Šraufova: "Važne so zgodbe, ostalo ni pomembno"

V enem dnevu na vrh in nazaj domov

SOBIVANJE Z NOVIMI PRIŠLEKI

Nekoč so si gore "lastili" le planinci. V zadnjem času pa so prizorišče še številnih drugih aktivnosti, nazadnje so postale še poligon za kolesarje. Takšna srečanja "bližnje vrste" pa marsikdaj vzbudijo kar nekaj hude krvi.

"Kot vsak nov pojav so tudi kolesarji na začetku vzbudili čudenje, kasneje pa neodobravanje in celo hud odpor. Gorski kolesar je postal celo sinonim za norca, ki, ne oziraje se na okolico, prileti izza ovinka in ogroža planince, ki hodijo po **planinskih poteh**, še posebno otroke," pravi Škodič.

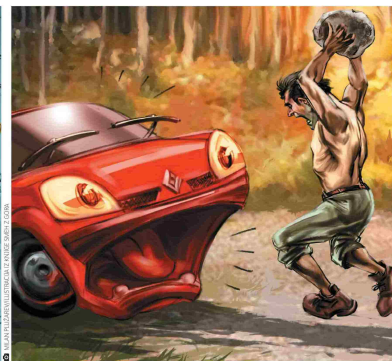
"Toda večina teh čustev je izvirala iz nepoznavanja početja in upiranja dejstvu, da se je pojavil še nekdo, s katerim si bo treba deliti gore. Sicer pa, če se ozrem nazaj, nezaželenih 'prišlekov' je polna zgodovina slovenskega planinstva. Na začetku so bili namreč samo planinci, ki so hodili po **planinskih poteh**. Nekje v letih pred prvo svetovno vojno so stari člani že začeli godrnjati, da se nekateri mladci ukvarjajo s samomorilsko vrstolomno turistiko (beseda turist za planinca namreč izhaja iz izraza planinska tura). S tem je bil mišljen **alpinizem**, ker tega izraza tedaj še niso poznali. V dvajsetih letih prejšnjega stoletja je mladina začela poplezavati v Turncu na Šmarni gori, hoteli so pač naprej, ker se vse stvari na tem svetu razvijajo. In ko je prišlo do smrtnih žrtve, se je celo govorilo, da naj se ukvarjanje s plezanjem zakonsko prepove, da se mladina obvaruje pred nevarnostjo. Podobna neodobravanja je v bistvu povzročila večina novih dejavnosti v gorah, tudi hoja v gore pozimi in turno smučanje, kasneje pa še vse novejša aktivnosti."

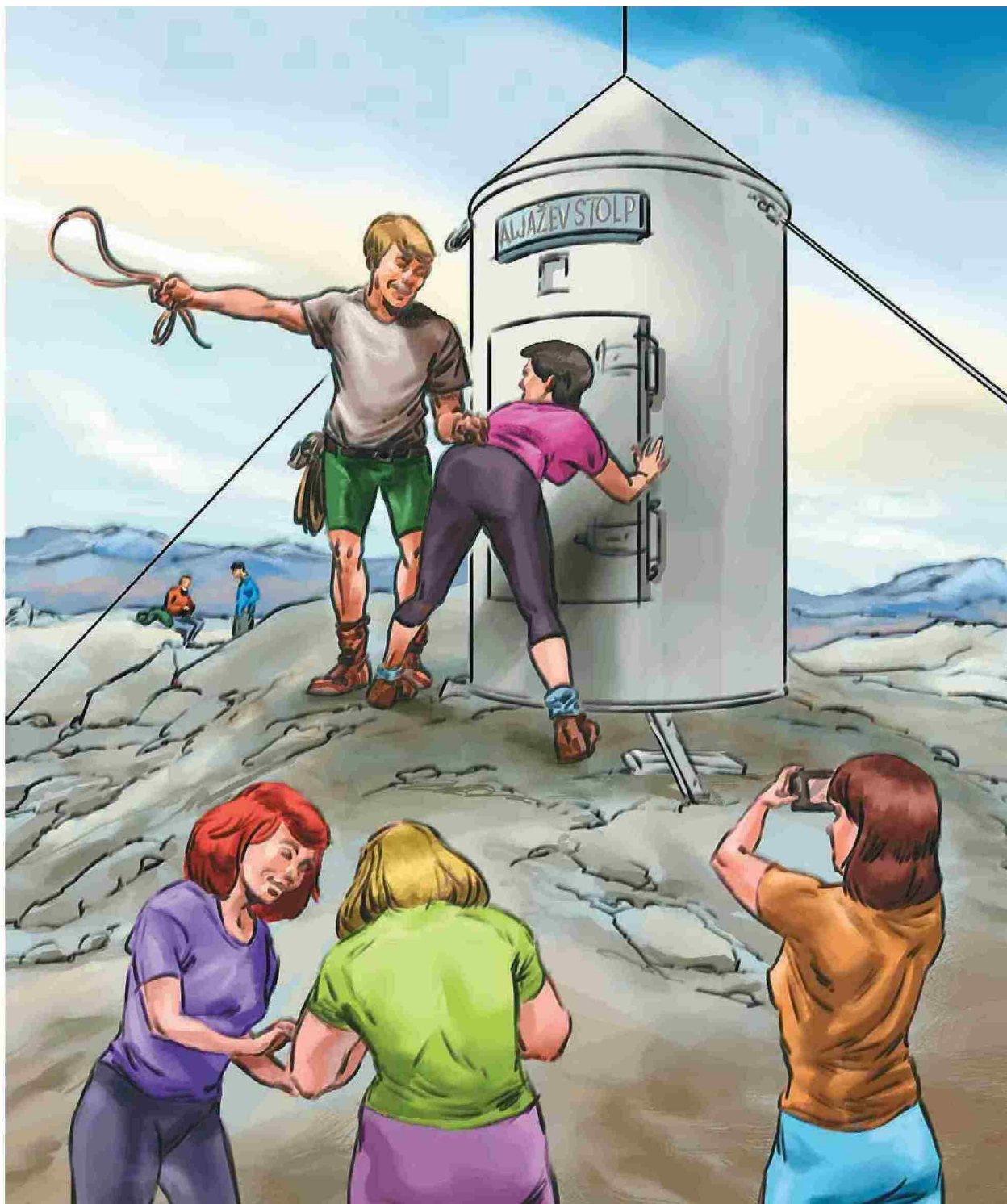
Nihče ne hodi v gorski svet le zato, ker mu je tako všeč siva barva skal. ▲

Izgubljeni v zimskem Trnovskem gozdu: "Tedad se nismo niti najmanj smejali, bila je precej trda izkušnja." ▲

Ko si v poznem zimskem popoldnevu v avto zakleneš ključne in telefon ter ostaneš golorok v stiski, iz katere se moraš sam izvleči. ▲

MILAN PLUŽAREV/ILUSTRACIJA IZ KNJIGE SMEH Z GORA

Krst pred Aljaževim stolpom ostaja tradicija. ▲